

Більш дорожчі автомобілі викрадають з метою подальшого перепродажу або ж на замовлення. За даними статистики Національної поліції станом на 2018 рік підвищеним попитом користуються такі марки автомобілів, як Toyota та Lexus, які входять до одного авто концерну. За 9 місяців 2018 року автомобілів цих марок викрали 270 одиниць. Далі за шкалою популярності – Mazda (71 викрадень), потім. Land Rover, Mercedes-Benz, Honda, BMW та Audi [3].

Отже предметом злочинного посягання частіше всього стають автомобілі, виготовлені в Україні та країнах ближнього зарубіжжя (СНД) - 61 %, а також виготовлені в інших державах - 39 % («Daewoo», «Honda», «Hyundai», «Lexus», «Mitsubishi», «BMW», «Mazda», «Toyota», «Porsche Cayenne», «Mercedes-Benz», «Volkswagen Touareg», «Nissan», «ВАЗ», «ЗАЗ»; «ГАЗ»), які перебували у власності до одного року – 18 %; до трьох років – 41 %; до п'яти років – 29 %; більше п'яти років – 12 %, що обладнані простими механічними системами захисту та високотехнологічними системами безключового доступу.

1. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / [Бажанов М. І., Баулін Ю. В., Борисов В. І. та ін.] М. І. Бажанов (ред.). / МОН України. [2-ге вид., перероб. та доп.]. К.: Юрінком Інтер, 2005. 480 с.

2. Лютий В.В. Спосіб учинення злочину як елемент криміналістичної характеристики незаконних заволодінь транспортними засобами, вчинених організованими групами . Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: збірник наукових праць. 2015. № 4. С. 305-313.

3. Які автомобілі викрадають в Україні найчастіше. URL: <https://www.volynnews.com/news/auto/yaki-avtomobili-vykradaiut-v-ukrayini-naychastishe/>.

Черненко А.П.,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СПЕЦІАЛЬНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ - ОДНА ІЗ ФОРМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (далі-КПК України) зазначає, що спеціальне досудове розслідування (in absentia) здійснюється стосовно одного чи декількох підозрюваних згідно із загальними правилами досудового розслідування, передбаченими КПК України, з урахуванням

положень глави 24-1 КПК України «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» і у нормах п'яти статей цієї глави регламентує порядок такого провадження [1]. Тут слід зазначити, що вітчизняний законодавець уперше в історії КПК України у його нормах застосував окрім української назви цього виду досудового провадження ще й іншомовний варіант його назви, мабуть підкреслюючи таким чином той факт, що стосуються ці норми тих підозрюваних, котрі переходять від вітчизняного правосуддя закордоном і щоб цей термін був зрозумілим їхнім закордонним захисникам й без перекладача.

Цікавим є питання застосування законодавцем саме такої назви цього виду процесуальної діяльності – «Спеціальне досудове розслідування», а не, наприклад, «Заочне досудове розслідування», бо *in absentia*, як у дужках позначено, в перекладі з англійської мови означає «заочне». Відповідь на це, без перебільшення, цікаве питання є важливим з точки зору мотивації його застосування. Та й у теоретичному питанні воно могло б значно розширити уяву про цей важливий кримінальний процесуальний інститут. Для з'ясування цього питання звернемося до Пояснювальної записки до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» (далі-Пояснювальна записка), яким чинний КПК України доповнено главою 24-1 [2]. Вивчення Пояснювальної записки не дало чіткої відповіді на поставлене питання, що також зазначається у Висновкові Головного науково-експертного управління від 11.08.2014 року. Головне науково-експертне управління у п. 3 свого висновку до вказаного законопроекту, зазначає: «Законопроектом пропонується доповнити чинний КПК Главою 24-1 «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень», але не наводиться визначення поняття «спеціальне досудове розслідування», що ускладнює розуміння моменту, коли може (повинно) бути прийнято рішення про його здійснення [3]. Аналізуючи Проект Закону, Пояснювальну записку до нього та Висновок до цього законопроекту все ж можна зробити певні висновки, а точніше припущення тощо. Зокрема, назва «Спеціальне досудове розслідування» запропонована авторами законопроекту, на наш погляд, у зв'язку з тим, що така процесуальна форма досудового розслідування застосовується не до всіх злочинів, а лише виключно за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини та й застосовується не до всіх підозрюваних, а виключно до тих, хто ухиляється від кримінальної відповідальності за межами України, тобто щодо невідворотності покарання за спеціальні злочини і щодо спеціальних підозрюваних.

Покінчивши з одним питанням, слід перейти до іншого, не менш цікавого питання, а що являє собою «Спеціальне досудове розслідування», форму досудового розслідування чи особливий порядок кримінального провадження чи щось інше?

З огляду на те, що норми глави 24-1 КПК України «Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень» законодавцем розміщено у розділі III КПК України «Досудове розслідування», то його (Спеціальне досудове розслідування) можна віднести до Загальних правил стадії досудового розслідування. Вбачаємо, що існують й інші думки з цього приводу.

Зрозуміло це питання кожного цікавить по різному, як кажуть в народі: «Точка зору залежить від точки сидіння». Адвокати-захисники цікавляться цим питанням з точки зору сторони захисту, слідчі та прокурори цікавляться ним, як сторона обвинувачення, а науковці з точки зору теорії.

Зокрема, Ксенія Гольдарб звертає увагу, що «...переважна більшість проаналізованих мною ухвал слідчих судів (судів), які містяться в ЄДРСР та доступні для перегляду в системі аналізу судових рішень «VERDICTUM», – саме про задоволення клопотання слідчого, прокурора та надання відповідного дозволу на здійснення спеціального досудового розслідування (1357 «задоволених клопотань» проти 61 «не задоволених»). Отже, така впевнено-превалююча негативна для сторони захисту судова статистика повинна стимулювати адвокатів (і мене в тому числі) на її зміну» [4].

Адвокат Олександр Горошинський звертає увагу на тонкості цього виду провадження з точки зору сторони захисту [5].

Шевчишен А.В. на підставі аналізу думок вчених, як представник наукової думки, дещо по особливому називає цей вид діяльності та наводить своє визначення: «Спеціальне досудове розслідування – це екстраординарний порядок здійснення досудового розслідування, який застосовується у передбачених кримінальним процесуальним законом випадках ухилення підозрюваного від кримінальної відповідальності шляхом переховування від органів слідства та суду, спрямований на забезпечення доказування на стадії досудового розслідування у кримінальному провадженні з урахуванням стандартів справедливого правосуддя» [6, с. 132].

Безперечно, висновки, висловлені А.В. Шевчишеним є обґрунтованими та такими, що заслуговують на увагу, але, на наш погляд, глибокий аналіз ряду положень законодавчих актів та думок вчених іншого вченого, точніше розкриває суть його практичного та й теоретичного змісту. Ми маємо на увазі висновки І.І. Сливича, котрий спеціальне досудове розслідування називає самостійною формою кримінального провадження в Україні [7, с. 168]. Обмеженість у об'ємах цього дослідження, позбавляє можливостей викласти усі доводи вченого, але ми повною мірою погоджуємося з ними та вважаємо, що поряд з досудовим слідством та дізнанням, самостійною формою досудового розслідування є спеціальне досудове розслідування. Сподіваємося, що у оновлених підручниках з кримінального процесу Спеціальне досудове розслідування буде мати статус форми досудового розслідування поряд з досудовим слідством та дізнанням.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/stru#Stru>
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51914
3. Висновок на проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51914
4. Ксенія Гольдарб Очима адвоката: здійснення спеціального досудового розслідування (частина 1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goldarb-advice.com/%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BC%D0%B0-%D0%B0%D0%B4%D0%B2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%B9%D1%81%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD/>
5. Олександр Горошинський Особливості застосування спеціального досудового розслідування і судового розгляду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uba.ua/documents/%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B5%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20.pdf>
6. Шевчишен А.В. Поняття спеціального досудового розслідування (in absentia) та його функціональне призначення у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг / Вісник кримінального судочинства • № 2/2017.- с. 125- 134. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2017_Shevchushen.pdf
7. Сливич І. І. Спеціальне провадження як самостійна форма кримінального судочинства в Україні / І. І. Сливич // Visegrad Journal on Human Rights. – 2014. – № 2, part 1. – С. 164–170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vjhr.sk/archive/2014_2/28.pdf